

בפסולי-המוקדשין, שהרי גם לאחר שנאסר בגיזה ועבודה, הלא שוה הוא לדמי הפטר-חמור ויכול להפקיע איסורו, דלא גרע משלקות ושאר דברים (נמוקי הגרי"ב).

וכן צדד בתזון איש (יז, יב) שבשוויו ודאי אפשר לפדות אף בפסוה"מ, שהרי לא גרע מהקדש והלא נראה שהקדש מתחלל גם על פסולי המוקדשין, כשם שמתחלל על שכו פועלים וכדו' – שאין צריך רק שההקדש ירויח כנגד מה שמפסיד. וצדד לפי זה שמועיל ליתן לכהן קדשים קלים למ"ד ממון בעלים הם, וכן למנותו על פסחו ועי"כ יחול הפדיון.

[בחזו"א סוף בכורות מובאת פרפרת: פעמים שהפודה בפסוה"מ בעיר זאת אינו פדוי, הוליו לעיר אחרת – פדוי, הכיצד? ונראה שהתשובה היא שבעיר זאת אינו שוה לדמי החמור ולא חל הפדיון (והולך לשיטתו שאף בדיעבד פדה שלא בשוויו אינו פדוי, דלא כמוש"כ כמה אחרונים), ובעיר אחרת הוא שוויו].

ואולם יש מן האחרונים (טורי אבן; שפת אמת – ונשאר ב'צע"ג) שהקשו על דברי הגמרא שפשוטו מ'כצבי וכאיל', והלא עדיין יש להסתפק בפדיה בשוויו, האם אפשר בפסוה"מ – ומבואר שנקטו שסברת 'אין איסור חל על איסור' קיימת גם בפדיה בשוויו.

(ע"ב) 'בהמת שביעית פטורה מן הבכורה... לאכלה אמר רחמנא – ולא לשריפה'. ואף ליתנה לכהן אין צריך. אף על פי שהבכור הוא אחד ממתנות כהונה, דין המתנה בבכור נובע מקדושה שחלה עליו וכיון שלא חלה קדושת בכור ליקרב, אין כאן דין מתנה (עפ"י זכר יצחק נב).

א. הערת הר"ד ויזר שליט"א: לכאורה נראה שבהמת שביעית שילדה בכור בעל מום – ינתן לכהן, דנ' דהדין של 'לאכלה' ולא לשריפה' אינו מיעוט כללי שנתמעט שביעית מבכורה, אלא דנים על כל בהמה בנפרד אם היא לאכלה או גם לשריפה. ולכן אם נולד בכור בע"מ שאינו לשריפה כלל, שוב לא נתמעט מבכורה. עוד בענין בהמת שביעית פטורה מן הבכורה – ע' במנחת שלמה מג, באריכות. וע"ע: משיב דבר ח"ה פה, ב; אגרות משה יו"ד ח"ג קכד, א; קהלות יעקב יג; ברכת מרדכי ח"ב יח, ז.

ב. יש להדגיש שהסברא דלעיל אמורה רק כשהופקעה קדושת הקרבה מעיקר דינו, אבל כאשר דבר אחר גורם לו שא"א להקריבו, כגון בכור שנולד בע"מ [וכן כבש בן עז בת רחל – ע' במובא להלן יז] – חלה בו קדושה לענין נתינה לכהן, הגם שאין בו דין הקרבה.

'וחכמים אומרים אין חייבין באחריותו, כפדיון מעשר שני... וחכ"א אין צריך להקבר וטלה לכהן'. וכן הלכה. הלכך הפודה פטר חמור בשה או בשאר כל דבר, מברך על הפדיון בשעת הפדיה ואין לו להמתין מלברך עד שיתן הפדיון לכהן כדרך שעושים בפדיון הבן – כי שם לא נעשית המצוה עד שיבוא הפדיון ליד הכהן, ואילו כאן המצוה נגמרה בשעת הפדיון (תוס' יא. רא"ש). ועל הנתינה לא תקנו ברכה אעפ"י שגם היא מצוה – כתבו ראשונים (ע' תשובות המיוחסות לרמב"ן, קפט. וע"ע תשו' הרשב"א יח) משום שאין המצוה ליתן משלו מאומה אלא הכהנים משלחן גבוה זוכים. והנתינה נכללת בברכת ההפרשה. ע' שו"ת שבט הלוי ח"ב קעח.

'העיד ר' יהושע ור' צדוק על פדיון פטר חמור שמת, שאין כאן לכהן כלום'. כתב רבנו גרשום שעדותן כחכמים.

ולעיל (יא:) אמרו שהכהן נהנה מן הטלה שמת, כיון שמת ברשותו. וצריך לומר שכשאמרו 'אין לכהן כלום' כלומר אין לו פדיון אחר, אבל השה הזה – שלו הוא (עפ"י תפארת ישראל. שו"ר מש"כ בחדושי ר' מאיר שמחה).